

ผลกระทบของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อผู้ประกอบการ และผู้บริโภคในจังหวัด ขอนแก่น

บทคัดย่อ

จากการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ในประเทศไทย เป็นเวลาเกือบ 6 ปีแล้ว ทำให้เห็นถึงผลกระทบของภาษีมูลค่าเพิ่มพอสมควร ว่าสามารถลดปัญหาที่เกิดจากระบบภาษีการค้าได้อย่างที่นักวิชาการคิดไว้หรือไม่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ประกอบการ และผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากการนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ทั้งในด้านของผู้ประกอบการและผู้บริโภค ศึกษาถึงปัญหาโครงสร้างของระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งศึกษาถึงปัญหาของหลักการและวิธีการปฏิบัติในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีผลต่อผู้ประกอบการ ผู้บริโภค สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อยกระดับความสนใจในการเสียภาษี โดยอาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผสมกับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการจำนวน 86 ราย และผู้บริโภคจำนวน 361 ราย

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนภาษีการค้า โดยภาษีมูลค่าเพิ่มนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อรายรับของผู้ประกอบการ นั่นคือ ผู้ประกอบการจะมีรายรับเท่าเดิม สำหรับการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 10 ผู้ประกอบการเห็นว่าจะทำให้รายได้ของรัฐสูงขึ้น แหล่งข้อมูลความรู้เกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้ประกอบการได้รับส่วนใหญ่มาจากการประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์และวิทยุ โดยข่าวสารที่ได้รับรู้ นั้น ผู้ประกอบการยังเห็นว่ามีความคลุมเครือไม่เข้าใจ สำหรับการตรวจแนะนำของเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการยังไม่พอใจในคำแนะนำของเจ้าหน้าที่เท่าที่ควร เพราะบางปัญหาตอบไม่ได้ และบางปัญหาเจ้าหน้าที่อธิบายสั้น ๆ ชี้แจงไม่ตรงจุด ปัญหาที่ผู้ประกอบการพบมากที่สุดในทางปฏิบัติเมื่อใช้ภาษีมูลค่าเพิ่ม คือ การคืนภาษีล่าช้ามาก นอกจากนี้ผู้ประกอบการยังไม่เห็นประโยชน์ของภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างชัดเจน

2. ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ประชาชนส่วนใหญ่รู้จักภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่ไม่สามารถบอกได้ว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มคือภาษีที่เก็บจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนการผลิต และการจำหน่ายสินค้าและบริการ

แต่ทั้งนี้ผู้บริโภคส่วนใหญ่ก็ยังเห็นด้วยกับการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ โดยผลกระทบของภาษีมูลค่าเพิ่มที่ทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้นนั้น จะทำให้ผู้บริโภคลดการบริโภคสินค้าบางอย่างลง และหันไปใช้สินค้าชนิดเดียวกันที่มีราคาถูกกว่าแทน ในด้านของอัตราภาษีแบบอัตราเดียว คือ ร้อยละ 10 นั้น ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังเห็นว่าไม่เหมาะสม นอกจากนี้ผู้บริโภทยังเห็นด้วยกับข้อดีของภาษีมูลค่าเพิ่ม คือ จะแยกภาระภาษีออกจากราคาสินค้าและประโยชน์ของใบกำกับภาษีที่สามารถลดการหลบเลี่ยงภาษีได้

การนำภาษีมูลค่าเพิ่มเข้ามาใช้ครั้งแรกและผลจากการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มทำให้รายได้ที่แท้จริงของผู้บริโภคลดลงเหมือนกัน และผลกระทบนั้นส่งผลต่อผู้บริโภคและครอบครัวเพียงเล็กน้อย เพราะผู้บริโภคส่วนใหญ่รู้สึกที่ตนเองเป็นผู้แบกรับภาระภาษีเพียงบางส่วนเท่านั้น ในด้านความสมัครใจของผู้เสียภาษีนั้น พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่จำใจที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ข้อเสนอแนะ

- ควรปรับปรุงระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่สรรพากรให้มีการจัดการระบบบริหารให้มีความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีมากขึ้น
- ควรมีการประชาสัมพันธ์ในสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างต่อเนื่อง
- อัตราภาษีที่เหมาะสมควรอยู่ระหว่าง 5-7 %
- ควรมีบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับผู้หลีกเลี่ยงภาษีและผู้ที่ยื่นใบกำกับภาษีปลอม

The Effect of Value Added Tax to Entrepreneurs and Consumers Research in Khon Kaen Province

Abstract

The Value Added Tax has been in used in Thailand for 6 years and there are now many questions about whether it has effectively decreased the problems in the tax systems as some scholars had claimed. The aim of this paper is to study entrepreneurs' and consumers' attitudes towards VAT in Khon Kaen province. This will be done by focusing on both the perceived effects of VAT upon entrepreneurs and consumers, as well as the specific structure of VAT. This project also attempts to develop a methodology to improve VAT regulation and possible ways to increase voluntary tax payment. These objectives were achieved by using both quantitative analysis, using a sampling of 86 entrepreneurs and 361 consumers.

The results are as follows:

1. Most entrepreneurs agree with the implementation of a VAT to replace a regular tax, since the VAT does not directly effect their income. Entrepreneurs agree that if the VAT rate is increased from 7% to 10% governmental revenue from the tax will increase as well. The main resources through which the entrepreneurs receive information about VAT are television and radio. The information that they receive, however, is not clear enough. The suggestions given to entrepreneurs by tax officials are often not used because the explanations offered by government officials are too short to be helpful. Some entrepreneurs think that their questions do not receive proper responses This may be because of one of the following reasons: The questions cannot be answered by government officials, the answers given by the officials are too short, or the answers are too difficult to understand because they are too directly worded. The most common problem which entrepreneurs encountered when the VAT system was implemented was the

slow process of tax-reimbursement. Another obstacle to the acceptance of VAT is that entrepreneurs do not see the VAT as a useful tool.

2. Most consumers know what the VAT is, but they cannot define a VAT, which is a tax that increases in value during each step of the process of production, distribution and service. Most consumers agree with the implementation of the VAT, even though it creates an increase in all product priced goods. Most consumers disagree with an increase in the VAT rate to 10% but they do think that a VAT is beneficial. This is because the VAT tax receipt allows consumers to know exactly how much tax they are paying and stops businesses from falsifying sales and tax records.

Both the initial implementation of VAT and the possible rate-increase decrease consumers true income. This has only a small effect upon consumers though, because they are only responsible for a small portion of the tax. The new VAT tax format also changed tax payers' perception of tax. They now feel that they are required to pay tax even if they do not want to.

Suggestions

1. The tax system should be improved to make it more convenient for the tax payer.
2. The government should inform the public about the VAT more through additional sources.
3. The appropriate VAT rate should be between 5-7%
4. The government should enforce stiff penalties for tax-avoidance or tax-receipt falsification.

คำนำ

การที่ประเทศไทยได้นำเอาภาษีมูลค่าเพิ่มเข้ามาใช้เป็นครั้งแรกเมื่อ 6 ปีมาแล้วนั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนที่เป็นผู้บริโภคและผู้ประกอบการ ซึ่งรายงานการวิจัยฉบับนี้ได้กล่าวถึงกระทบของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อกลุ่มบุคคลดังกล่าว โดยสนใจทำการศึกษากายในจังหวัดขอนแก่น เนื่องจากเป็นเมืองหลักของภาคอีสาน นอกจากนี้ยังศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ จากประชาชนในการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อนำมาเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่รับผิดชอบใช้ในการปรับปรุงแก้ไข อันจะก่อให้เกิดความสมัครใจในการเสียภาษี ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาประเทศในที่สุด

คณะผู้วิจัย

กันยายน 2541